

SANAT EĞİTİMİNDE BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASI

Ülkü Sevim ŞEN*

Özet : Sanat insan yaşamının vazgeçilmez öğelerinden biridir. Birey duygularını, düşüncelerini, arzularını, heveslerini, seslerle, çizgilerle, hareketlerle, özgürce dile getirerek ifade edebilir.

Sanat eğitimi; bireyin yaşamı anlaması, anlamlandırması, tanınması ve sevmesi için gereklidir.

Sanat eğitimi alanında yapılan çalışmalar bu alanda uzmanlaşan (akademik kariyer, yurt dışı seminerleri, vs.) kişilerin sayısı arttıkça günden güne zenginleşmektedir.

Sanat eğitimi bireysel veya toplu olarak insanla ilgili olduğu, yani konusu insan olduğundan alanda yapılan çalışmaları eğitim araştırmalarından ayırmak doğru olmayacaktır. Bu nedenle bilimsel araştırma yöntemlerini sanat eğitimi alanında da doğru ve bilinçli kullanmak, gelişmeleri takip etmek gerekmektedir. Ulaşılmak istenen doğru bilgi ise, bilimsellik ilkelerine bağlı kalmak kaçınılmazdır.

Bu çalışmada sanat eğitiminde kullanılan bilimsel araştırma yöntemleri ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında; sanat-bilim kavramları ilişkilendirilerek bilimsel çalışmaların sanata etkisi, araştırma yaklaşımları, eğitim araştırmalarında kullanılan bilimsel araştırma yöntemleri; tarihsel (literatür tarama) yöntem kullanılarak açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Bilim, Araştırma, Yöntem, Bilimsel Araştırma Yöntemleri.

I. Giriş

Sanat Eğitimi; düşünme şekillerindeki ve uygulama sürecindeki farklılıklara rağmen bilimsel çalışmaların, araştırmaların dışında kalan bir alan değildir.

Sanat Eğitimi denilince akla sadece çalgı, resim, heykel vs. gelmez. Sanat eğitimi, eğitimin bir alanı olduğuna göre, sanat eğitimi araştırmaları ve eğitim araştırmaları birbiri ile benzerlik gösterir.

Bilimsel araştırmalar günden güne önem kazanmaktadır. İnsanlar artık her alanda olduğu gibi sanat eğitimi alanında da gerçek bilgiye ulaşma çabasındadırlar.

Sanat, yaratıcı emeğin, doğayı dönüştüren emeğin ürünüdür. Nesnel gerçeğin insan bilincindeki estetik bir biçimde yansımasıdır, emektir, güzelliştir. (Kaygısız, 1999, 30)

Eğitim; toplumsal yaşamın, kültürel etkinliğin içeriğinde yer alan önemli bir olgudur. Bilgi ve beceri yönünden olumlu tavır geliştirme, kişinin ilgi,

* Arş.Gör., Atatürk Üni., K.Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD

eğilim ve yetilerine, toplumun geleceğe dönük beklentilerine uygun gelişmeler eğitimin geniş kapsamında yer alan etkinliklerdir (Yıldırım, 1987, 42).

Sanat eğitimi; bireye kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışında olumlu değişiklikler oluşturma sürecidir (Uçan, 1996, 123).

Sanat eğitimi bugün, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve önemli görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, düşünme güçlerini artıran, sosyal alışkanlıklarını ve yaratıcı bireylerin oluşmasını sağlayacak bir eğitim sistemidir. Geleceğin toplumunu oluşturacak gençlerimiz esnek, özgür, araştırıcı ve yaratıcı bir eğitim ortamında tutulmalıdır.

Yaratıcılığı hedef alan sanat eğitimi taklitçilik değildir. Sezmenin, düşünmenin, araştırmanın, denemenin, çözümlenmenin, sonuçlandırmanın ortak bir çabasıdır.

Sanat eğitimi, çalışma biçimleri, süreçleri ve karakterleri bakımından, bilimsel araştırmanın paralelindedir. (Gökaydın, 1998, 12).

Hayatın bütün yönlerinde (sosyal, ekonomik, politik ve eğitsel) insan problemlerinin iç yüzünü daha iyi ortaya çıkarmak için araştırmaya karşı daima artan bir ilgi vardır.

Eğitimdeki araştırma hareketi her şeyden önce daha kesin bilgi edinme ihtiyacından ileri gelmiştir. Eğitim araştırmalarının beşiğini problemler ve insanların bunları çözümlenmek azmi meydana getirmiştir. Kavramların tanımlayıcı, açıklayıcı ve tasarlayıcı bir sistem halinde birleşmesi ile sonuçlanan anlamalar, bilimi meydana getirir. Bundan dolayı, bilimsel araştırma dikkatli, uzun bir düşünce zincirinin son ürünüdür (Rummel, Çev. : Taşcıoğlu, 1968, 16).

II. Bilim ve Sanat

Bilim, evrendeki olayları veya olguları anlamak, tanımlamak ve irdelemek amacı ile yapılan düzenli çalışmaların tümüdür (Arıkan, 1995, 3).

Bilim ve sanat aynı gerçekleri yansıtmaya çalışmaktadır. Her yansıtmanın kendine özgü yapısı vardır.

Sanat, bilimin ortaya koyduğu somut gerçeklerden ve olanaklardan yararlanır. Sanatçı, kendi gelişimi içinde gerekli her şeyi bilimden alır fakat bunu farkında olmadan yapar. Bilimsel araştırmaların ve gelişimlerin her adımını sanat izler, bilim dallarının çeşitlenmesine paralel olarak sanat da konularını ve kendini daha iyi ifade edebilmek için yaratmalarını çoğaltır, yetkinleştirir. Sanatçı, bütün bunları yaparken bilimi aklına bile getirmez. Çünkü bilim adına değil, sanat adına hareket etmektedir.

Sanatın da, bilimin de amacı, karşılıksız bir faaliyet olarak yaşama hizmet etmektir.

Sanat bilimin duygu haline dönüşmüş şekli olarak da tanımlanır.

Bilim ve sanat, her ikisi de ortaya çıktığı toplumu yönlendiren güzellik duygusu ve gereksinimlerine uygun olarak çalışmak zorundadır (Ersoy, 1995, 93-95).

A. Bilimsel Çalışmaların Resim ve Müzik Sanatına Etkileri

Bilimsel çalışmaların resim sanatında en büyük etkisi, empresyonist ressamalarda görülmüştür. Newton'un ışık üzerine yaptığı araştırmaların sanatçılar üzerindeki etkisi ve sanatçılar arasında yapılan tartışmalar, resimde empresyonizm denilen üslubu ortaya çıkarmıştır. Bu üslupta çalışan sanatçıların resimlerinde, doğa nesnelерinin üzerindeki ışığın, güneş renkleri ile saptanmasına çalıştıkları görülür. Adeta resim yerine bir araştırma yaptıkları etkisi uyandırmışlardır. Çünkü aynı görüntünün değişik ışık etkisi altında birbirinden farklı birçok resimlerini yapan çalışmaları vardır.

Bilimsel çalışmalar müzik sanatını iki yönde etkilemiştir.

a. Sanatçıların düşünce ve üslupları üzerindeki etkiler.

b. Müziğin olgunlaşması ve gelişimi ile müzik aletlerine etkileri.

Anatomik yapı üzerindeki araştırmalar sonucunda, kulağın yapısı ve işitme duyusu ile ilgili çeşitli bulgular elde edilmiştir. İnsan kulağının hangi frekanstaki sesleri duyduğu, hangi frekansta seslerin birbirini örttüğü ve müziğin insanlar tarafından en iyi nasıl algılanabileceği açığa kavuşmuştur. Günümüzde kullanılan birçok müzik aleti, bilimsel araştırmalar sonucu geliştirilmiştir. (Ersoy, 1995, 101-103).

III. Bilimsel Araştırma

Araştırma bir amaca ve bir sorunu çözmeye yönelik, belirli aşamalar içerisinde ve bir düzen dahilinde yapılan çalışmalardır (Arıkan,1995, 9).

Bilim ve araştırma birbiri ile yakından ilişkilidir. Araştırma, bir bilgi kazanma aracı olarak bilginin üretilmesine, bilimin oluşmasına ve gelişmesine yardımcı olmaktadır (Kaptan, 1991, 19).

Bilimsel bilgi, deneyime dayalı iki olay arasında neden sonuç biçiminde akli bağ kurmanın bir sonucudur. Herkesçe kabul edilen, kanıtlanan ve istenildiğinde tekrarlanabilen deneyimler sonucu iki olay arasında neden-sonuç veya nedensellik bağı kurulduğunda, bilimsel bilgi elde edilmiş olur.

Bilimsel araştırma gerçeği arayan, akla ve deneye dayalı sistematik bir araştırmadır (Türkdoğan, 2000,22).

A. Araştırma Yaklaşımları

a. *Nitel Araştırma*; gözlem, görüşme ve doküman analizi (literatür tarama) gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.

b. *Nicel Araştırma*; nicel araştırmada amaç, insandan, kültürden ve zamandan bağımsız doğruları keşfetmek ve bunları evrensel yasalar olarak genelleştirmektir.

Nicel araştırma dikkatli, sistematik ve her aşaması önceden planlanmış bir araştırma desenine dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2000,19).

Nicel araştırmanın temel çalışma prensibi elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesidir. Ayrıca araştırmanın hipotezlere dayandırılması ve bu hipotezleri test etmesi nicel araştırmanın üzerinde durduğu en belirgin prensiptir (Ekiz, 2003, 93).

Ekiz'e göre (2003);

Nitel araştırmalarda kullanılan yöntemler: etnografik araştırma yöntemi, özel durum araştırması yöntemi, temellendirilmiş kuram araştırması yöntemi, tarihsel araştırma yöntemi.

Nicel araştırmalarda kullanılan yöntemler ise, klasik deneysel yöntem, yarı-deneysel yöntem, Survey (tarama) yöntemi şeklinde sınıflandırılmıştır.

Hiçbir metot, yöntem bir araştırma için tek başına yeterli değildir.

B. Araştırma Yöntemleri

Yöntem, belli bir amaca, erişmek için belli bir düzene göre belli ilkelere bağlı olarak bir şeyi söyleme ve yapma biçimidir (Aziz, 1994, 20).

Araştırma yöntemi, araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek için kullandığı genel yaklaşımdır. Araştırma tekniği ise, araştırma yönteminin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan bilgi toplama aracıdır. Bir yaklaşım çerçevesinde bir ya da daha çok veri toplama tekniği kullanılabilir (Türkdoğan, 2000, 9).

Bilimsel yöntem, aşamalı bir araştırma sürecidir. Bu aşamalar şunlardır.

1. Araştırma probleminin teşhis ve tanımlanması,
2. Probleme ilgili var olan literatürün taranması,
3. Araştırma soru ya da hipotezlerinin ifade edilmesi,
4. Araştırma sorularını yanıtlamak, ya da araştırma hipotezlerini test etmek üzere araştırma deseninin geliştirilmesi,
5. Verilerin toplanması,
6. Verilerin analizi,
7. Araştırma problemi hakkında sonuçlar çıkarmak üzere sonuçların bulguların yorumlanması (Balcı, 2001, 2-3).

Araştırma yöntemleri amaca, kullanılan veri toplama ve çözümleme tekniklerine, değişkenleri kontrol edebilme derecesine, verilerin kaynaklarına, çerçevesine, düzeyine ve zamana göre adlandırılabilir ve gruplanabilir.

Araştırmalar, yapıldıkları çevreye ya da araştırma ortamına göre laboratuvarlar ve saha (alan) araştırmaları düzeylerine göre kuramsal ve uygulama araştırmaları, yöntem ya da zamana göre, tarihi, betimleme ve deneysel araştırmalar olarak gruplanabilir yada isimlendirilebilir (Kaptan, 1991,45).

a. Betimsel (Survey) yöntem: Betimleme, bütün bilim kollarında ilk aşamayı oluşturur; amacı araştırma konusu olguları ve bu olgular arasındaki ilişkileri saptama, sınıflama ve kaydetmedir (Yıldırım,2000,56).

Betimsel araştırmalarda kullanılan yöntem Survey ya da betimleme yöntemi denir. Survey araştırmaları olayların, objelerin, varlıkların, kurumların,

grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu tür incelemeler mevcut durumları, şartları ve özellikleri olduğu gibi ortaya koymaya çalışır. Buna “tarama modeli” de denilmektedir. Verilerin analizi ve açıklanması suretiyle yorumlama, değerlendirme ve yeni durumlara uygulanacak şekilde genellemelere varma gibi işlemlere yer vermektedir.

Survey metodu anket, mülakat(görüşme) gözlem ve test teknikleri ile gerçekleştirilir. Özellikle anket ve mülakat tekniklerinin Survey araştırmalarında önemli bir yeri vardır (Aslantürk, 1999, 101).

Anketin amacı, toplanan bilgilerle kalıplar oluşturup, istenilen karşılaştırmaları yapmaktır. Birçok durumda temsili bir örneklem seçilir ve bu temsili, gruptan alınan veriler tüm gruplar üzerine genelleştirilmeye çalışılır. Bundan dolayı, anket metodunda temsili bir örneklemin seçimi işlemi birçok durumda problemler doğurmaktadır. Çünkü, temsili olarak seçilen örneklemin, tüm grubu temsil etmesi için, temsili grup ile tüm grup arasında belirli, benzer karakterlerin olması zorunluluğu vardır.

Anket çalışmaları, nicel yaklaşımın bir ürünü oldukları için genelde istatistik yöntemler kullanılır. Veriler sayısal rakamlara veya formüllere dayandırılır (Çepni, 2001, 40).

Görüşme (mülakat) ,Sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Bilgi alınacak kişilerle karşılıklı konuşma şeklinde yapılır. Yüz yüze bir ilişkiye dayanması, verilerin elde edilmesinde açıklık ile kesinlik kazandırır.

Görüşme, amacına, katılanların sayısına, görüşmedeki kuralların katılığına bağlı olarak sınıflandırılabilir (Seyidoğlu,1997, 37).

Bütün bilimler, başlangıçta gözleme dayanır. Gerçekte bütün diğer metotlar gözlemin birer türüdürler.

Gözlem tekniğinin en önemli özelliği, gözlenenlerin kendi doğal ortamları içinde bulunmalarıdır. Birçok davranış, ancak bu şekilde objektif olarak saptanabilir (Aslantürk,1999, 119).

b. Tarihsel yöntem : Araştırmacının ilgili kaynaklar ve yayınlar üzerinde yaptığı incelemelerde kullandığı yöntemdir. Her araştırma konu ve probleminin bir geçmişi vardır. Araştırmacı bunları incelemek zorundadır. Her araştırma yapan, tez hazırlayan kişi bu yöntemi kullanmaktadır (Kaptan, 1991, 56).

Bir konu hakkında araştırma yapmak isteyenlerin, o konu hakkında geçmişte yapılan çalışmalarını incelemesi yani literatür taraması yine bu yöntemin kapsamı içindedir (Çepni, 2001, 44).

Literatür taraması, veri toplama ve toplanan verinin önemini tartışılması, toplanan verilerin problemle ilişkisinin kurulması ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir.

Literatür şu kaynakları içerir; mesleki dergiler, raporlar, bilimsel kitap ve monografiler, hükümet dokümanları (Balcı, 2001, 64).

Tarihsel yöntem kullanılırken; verilerin değerlendirilmesi aşamasında, belgelerin kime ait olduğunun, orijinalliğinin, yer ve zamanın yani dış

geçerliğin; belgelerin anlamının, doğruluğunun, yani iç geçerliğin dikkat ve özenle saptanması gerekmektedir.(Kaptan,1991, 56).

c. Deneysel yöntem : Tarihi araştırma yöntemi geçmişe yöneliktir. Survey yöntemleri daha çok içinde bulunan zamanla ilgilidir. Deneysel yöntemler, gelecek zaman içinde bulunabilecek problemlere çözüm getirecek yöntemlerdir (Arıkan, 1995, 83).

Deneysel yöntem, dikkatle kontrol edilmiş koşullar altında, belirli bir etkiye, harekete karşılık nasıl bir tepkinin, davranışın meydana geleceğini saptamaya yönelmiş bir süreçtir. Araştırmacı belirli etkileri; yolları yada çevresel koşulları değiştirerek, ayarlayarak, kontrol ederek, objelerin, bireylerin (denek) davranışlarının nasıl etkilendiğini, değiştirdiğini gözler, sezmeyi ve deneyi amaçlar.

Temelde, sanat eğitimi, görmeyi, sezmeyi ve deneyi amaçlar.

Birey gözlerini, okumak, görmek, rutin işleri yerine getirmek gibi çeşitli olaylar için bütün gün kullanılır. Fakat gözleri ile değil, deneyleri ile görür. Sanat eğitimi süreci de bir denemeler ve araştırmalar ortamıdır (Gökaydın, 1998, 5-6).

Bir araştırmada, değişkenleri (nicel olarak ölçülebilen ve farklı değerler alabilen özellikler) ölçebilmek ve bu değişkenler arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmak için genelde deneysel yöntem kullanılır.

Planlama aşaması kolay, fakat yürütülmesi zor olan bir yöntemdir. Deneysel çalışmanın bir kolay tarafı da onun ölçülebilir durumlar ile ilgilenmesidir.

Davranıştaki değişimi ölçmek kolay değildir. Bundan dolayı deneysel yaklaşımın geçerliği ve güvenilirliği deneyleri geniş gruplar üzerinde yapılmalıdır.

Deneysel yöntem, hem zaman bakımından hem de yürütülme sürecindeki çeşitli resmi zorluklar nedeniyle kısa sürede sonuçlanması gereken araştırmalar için uygun bir yaklaşım olarak görülmemektedir (Çepni, 2001, 31-32).

IV. Sanat Eğitiminde Kullanılan Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin İncelenmesi

A. Doktora Tezleri

AKBULUT (1996) “Keman Öğretim Programında Öngörülen Temel Hedeflerin Gerçekleşme Durumu” adlı doktora tezinde; araştırma kapsamına giren bireylerin, beceriye dayalı özellikleri, süreçle ilgili zihinsel faaliyetleri hakkında mevcut özelliklerine ilişkin durumları, alana karşı geliştirmiş oldukları ilgi ve tutumları saptanmıştır. Yöntem olarak tarihi, deneysel ve betimsel yöntemler kullanılmıştır.

SARAÇ (1996) “Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Çalgı Eğitiminin Bir Boyutu Olarak Viyolonsel Öğretim Programlarında Belirlenen Devinişsel Hedefler ve Hedef Davranışların Gerçekleşme Dereceleri” adlı doktora tezinde; Türkiye’deki eğitim

fakültelerinden müzik eğitimi bölümleri öğretim programlarını incelemiş, çalgı eğitimi (viyolonsel) programlarını karşılaştırmıştır. Belirlenen davranışların, hedeflerin gerçekleşme derecelerini, durumlarını tarihsel ve survey yöntemini kullanarak incelemiştir.

BECERİK (1997) “Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Anaçalğı Dersine İlişkin Başarıları İle Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşlerinden Hareketle Anaçalğı Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde; ilgili bölümde okuyan öğrencilerin anaçalğı derslerindeki başarılarının öğretim programlarına göre değerlendirilmesi konusunda, çalgı öğretim programlarının etkililik ve amaca hizmet etme derecesini Survey yöntemi ile incelemiştir.

KARAHAN (2002) “Türk Halk Müziği’nde Çok Sesli Unsurlar” adlı doktora tezinde; Türk Halk Müziği’nde görülen bazı çok sesli unsurlar ve Türkiye’deki yedi coğrafi bölgenin halk müziğinde çok sesli özellikler gösteren çeşitli örnekleri ele almıştır. Verilerin yorumuna dayalı olarak, bir durum saptaması gösteren araştırmada, betimsel yöntem kullanılmıştır.

KARAHAN (2003) “Pop Art’da “Nesne’nin” Bir Gösterge Olarak Kullanımı” adlı doktora tezinde; amaç plastik sanatlar alanında gösterge bilimsel veri ve terimleri esin kaynağı olarak kullanmış, bu yöntemden faydalanmış ve uygulama boyutu ile deneyselleştirmek olmuştur. Konu ile ilgili olarak, pop art’ın kaynaklarına, sanat tarihi yazınında yer alan sanatçı ve eserleri ile ilgili bilgilere tarihsel (literatür tarama) yöntem kullanılarak ulaşılmıştır.

YENER (2004) “Bilgisayar Destekli Analiz Yoluyla Geleneksel Türk Sanat Müziği Hicaz Taksimlerinde kalıplaşmış Ezgilerin Araştırılması” adlı doktora tezinde; Geleneksel Türk Sanat Müziği’nde hicaz taksimlerdeki ezgisel hareketleri ele alıp incelemiştir. Araştırma, taksim hakkında yerleşmiş kişisel kanaatler yerine, istatistiksel ölçümlerden elde edilen sayısal verilere dayanmaktadır. Yöntem olarak tarihsel (literatür tarama) ve istatistik yöntemlerini kullanmıştır.

İLHAN’ın (1999) yapmış olduğu “ 1980 Sonrası Sanat Eğitimi Üzerine Yapılan Kuramsal Çalışmalar” adlı çalışma incelendiğinde;

ETİKE (1991) “ Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Ortaokul Resim Eğitim ve Resim Öğretmeni Yetiştirme” adlı doktora tezinde; Türkiye’de sanat eğitiminin ortaokullarda başlangıcı ve gelişimi, öğretmen yetiştirme modelleri konularını tarihsel ve betimsel yöntemler kullanarak ele almıştır.

İLHAN (1993) “Türkiye Üniversitelerinde Seçimlik Güzel Sanatlar Derslerinin Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde; 1983-1984 öğretim yılında uygulanmak üzere yüksek öğretim kurulu tarafından üniversitelere zorunlu seçimlik ders olarak konulan güzel sanatlar dersinin plastik sanatlar boyutuyla değerlendirilmesini, tarihsel ve betimsel yöntemlerle ele almıştır.

YILMAZ (1993) “Sanatçı ve Sanat Eğitimcisi Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Eğitiminde Uygulanan Yöntemler” adlı doktora tezinde; sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarındaki grafik tasarımı eğitiminde uygulanan yöntemleri tespit etmek ve yöntemleri etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlayarak, tarihsel ve betimsel yöntemleri kullanmıştır.

BUYURGAN (1996) “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Öğrencilerinin Okul Beklentileri İle Yönelindikleri Meslekler Arasındaki İlişki (Resim Bölümü Son Sınıfları Üzerine Bir Araştırma)” adlı doktora tezinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nin kuruluşuna kadar gelişen aşamalar, kuruluş amaçları, öğrencilerin eğitimlerindeki güçlükler, kazandırdıkları ve meslekler arasındaki ilişkiler gibi konuları tarihsel ve betimsel yöntemler kullanarak ele almıştır.

B. Yüksek Lisans Tezleri

KARAHAN (1996) “Bağlama Müziğine İlişkin Eserlerin Seslendiriliş Biçimi İle Yazılışı Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi, Sınanması, Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde; müziğin tarihsel gelişimi, çalgıların tarihsel gelişimi, bağlama için yazılan eserlerin seslendiriliş biçimi ile farklılıklarının olması konularını tarihsel ve betimsel yöntemler kullanarak ele almıştır.

ALAKUŞ (1997) “ Kaligrafi’nin Modern Türk Resmine Etkisi Sürecinde Erol Akyavaş” adlı yüksek lisans tezinde; kaligrafinin geçirmiş olduğu evreler, Erol Akyavaş’ın hayatı ve eserleri tarihsel ve betimsel yöntemler kullanarak incelenmiştir.

AKAN (1997) “1940-1970 Dönemi Toplumsal Temalar Açısından Türk Resmi” adlı yüksek lisans tezinde; sanatçıların nasıl bir toplumda yetiştiklerini, o zamanki toplumun kültürel, siyasal, ekonomik yapısını incelemiş ve tarihsel yöntemi kullanmıştır.

ŞEN (1998) “ Azerbaycan Halk Müziği’nin Yedi Ana Makamı Üzerinde Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde; Azerbaycan Halk Müziği’nin tarihsel gelişimi, Türk Müziği ile makamların, dizilerin karşılaştırılmasını tarihsel ve Survey yöntemleri kullanarak incelenmiştir.

AKSU (1998) “Mehter Müziği Repertuarında Form, Makam, Dizi ve Usûllerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde; mehter müziğinin tarihsel gelişimi, müziğin yapısı, eserlerin makamlarının, dizilerinin, usûllerinin açıklanmasını tarihsel ve betimsel yöntem (mülakat) ile incelemiştir.

KOÇER (1998) “ Türk Çini Sanatında Kütahya’nın Önemi Ve Bugünkü Durumu” adlı yüksek lisans tezinde; çininin tanımlanması, tarihsel gelişimi konularını tarihsel ve betimsel yöntemler kullanarak incelemiştir.

ALBAYRAKTAR (1999) “Metal Gravür Sanatında Çizgi-Doku-Yüzey Etkileşimine Plastik Çözümleme Açısından Yaklaşım” adlı yüksek lisans tezinde; Gravür’ün tanımı; tarihsel gelişimi, dönemlere göre kalıntıların İncelenmesi, sanatın teknik yönü, plastik sanatların özellikleri konularını tarihsel yöntem kullanarak ele almıştır.

TOKER (1999) “ Video-clip’te Fotoğrafın Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde; fotoğraf makinesinin günümüze gelinceye kadar değişimlere uğraması, video-clip estetiğinin kökenleri, ışık, kontrast, ritm, şekiller, renk ve biçim ilişkisi gibi konuları tarihsel ve Survey yöntemi kullanarak ele almıştır.

KILIÇ (2000) “Eski Türk Resminde Mekan-Yüzey Sorunu ve Dinçer Erimez” adlı yüksek lisans tezinde; Türk resminin tarihsel gelişimi, resimde mekan yüzey kavramlarının önemi, Dinçer Erimez’in hayatı ve eserlerinin incelenmesinin tarihsel ve betimsel yöntemleri kullanarak ele almıştır.

ŞEN (2002) “ Güzel Sanatlar Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları” adlı yüksek lisans tezinde; sanat eğitimi ve psikolojik ihtiyaçlar konularını tarihsel ve betimsel yöntemleri kullanarak ele almıştır.

İLHAN’ın (1999) çalışması incelendiğinde;

KARAYAĞMURLAR (1990) “ Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim” adlı yüksek lisans tezinde; yaratıcılığın tanımı, eğitimle geliştirilmesi, yaparak-yaşayarak eğitim gibi konuları tarihsel (literatür tarama) ve betimsel yöntemleri kullanarak ele almıştır.

ÜNSAL (1992) “Orta Öğretimde Çocuğun Sosyal Gelişiminde Sanat Eğitiminin Önemi” adlı yüksek lisans tezinde; sanat eğitiminin bireyin gelişimindeki rolü ve önemi gibi konuları tarihsel ve betimsel yöntemleri kullanarak incelemiştir.

GÖKBULUT (1992) “Temel Sanat Eğitiminde Görsel Alanın Arındırılmasına İlişkin Bir Uygulama Örneği” adlı yüksek lisans tezinde; temel sanat eğitimi kapsamındaki plastik kavram ve kuralların, renk-biçim ilişkileri ve sanat eğitiminde kullanımı, yeri gibi konuları tarihsel (literatür tarama) ve betimsel yöntemleri kullanarak ele almıştır.

KARABABA (1993) “Türkiye’de Çocuk Resimleri Yarışmaları ve Yarışmaların Sanat Gelişimine ve Eğitimine Etkileri” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye’de düzenlenen çocuk resimleri yarışmalarının eğitsel yönü ve genel durumunu saptamak amacı ile tarihsel ve betimsel yöntemleri kullanmıştır.

BAL (1993) “Orta Dereceli Okullar Sanat Eğitimi (1924-1993)” adlı yüksek lisans tezinde; genel lise ve ortaokullarda uygulanan sanat eğitimi öğretim programlarını; cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan süreci, tarihsel yöntemi kullanarak incelemiştir.

TAŞKIRAN (1994) “Yaratıcı Bireylerin Yetiştirilmesi Açısından Sanat Eğitiminin Yeri ve Önemi” adlı yüksek lisans tezinde; sanat eğitimi, sanat eğitiminin genel eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi, sanat eğitiminin sorunları konularını tarihsel yöntem kullanarak incelemiştir.

ALTUNAY (1995) “ İlköğretim Okulları Yöneticilerinin Güzel Sanat Eğitimine İlişkin Davranışları (Ankara ili örneği)” adlı yüksek lisans tezinde;ilköğretim okulu yöneticilerinin, güzel sanatlar eğitimine ilişkin davranışlarını saptamak ve konuya ilişkin öneriler getirmek amacı ile betimsel (Survey) yöntemi kullanmıştır.

C. Sanat Eğitimi İle İlgili Makaleler

UÇAN (1993) “ Genel Müzik Eğitiminde ve Genel Müzik Eğitimcisi Yetiştirmede Müzik Türlerinin Yeri” adlı çalışmasında müzik, müzik eğitimi, müzik türleri gibi konuları tarihi ve betimsel yöntemlerle ele almıştır.

ŞENTÜRK (1993) “Müzik Türlerinin Geleceğinde Türkiye’de Okul Müziğinin Bugünü ve Yarını” adlı çalışmasında müzik türleri ve okul müziğinin çocuğun gelişimine etkilerini tarihsel yöntem (literatür tarama) kullanarak ele almıştır.

TANRIVERDİ (1994) “Müzik Eğitiminde, Yaylı Çalgıların Yeri ve Önemi” adlı çalışmasında tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanarak açıklamıştır.

UÇAN VE ÖZGÜL (1998) “Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümleri Öğrencilerinin Müzik I-II Derslerine Müziksel Giriş Düzeyleri” adlı çalışmalarında sınıf öğretmenliği bölümlerine gelen öğrencilerin müziksel birikimlerine yönelik bir bakış açısı kazandırmak amacıyla, müzik I-II ders program tasarılarının öğrencilerde bulunmasını gerekli kıldığı müziksel hazır bulunuşluk boyutları ile müziksel hazır bulunuşluk düzeylerinin tespiti yapılmıştır. Bu araştırma, düzeyi bakımından “ kuramsal ve uygulamalı” yapıldığı çevre bakımından “ alan” , yöntemi bakımından ise genelde “betimleme”, özelde program tasarısı “inceleme” niteliğindedir.

ÇUBUK (1999) “Müzik Neden Sevilir?” adlı çalışmasında müziği tarihsel yöntem (literatür tarama) kullanarak ele almıştır.

ÇUBUK (1999) “Keman Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmasında eğitim fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında lisans düzeyinde verilen keman eğitimi dersi ile ilgili yaşanan sorunlar, gözlemlere dayanarak değerlendirilmiştir. Yöntem olarak betimsel (Survey) yöntemi kullanılmıştır.

GÖĞÜŞ (1999) “Müzik Yeteneğinin Tanımı, Ölçümü ve Deneme Yetenek Testi” adlı çalışmasında araştırmacının geliştirerek 1994’te UÜEF Müzik Eğitimi Bölümüne Giren 41 kişiye uyguladığı, daha sonra denek gruptan son sınıfa gelmiş 33 kişinin üç yıllık Müziksel İşitme ve Okuma dersi notları ile karşılaştırması yapılarak testin uzun dönemdeki geçerliği kontrol edilmek istenmiştir. Müzik yeteneği ve yetenek testleri, konularının açıklanmasında tarihsel yöntem kullanılmıştır. “Deneme Yetenek Testi” yarı deneysel veya betimsel yöntem diyebileceğimiz yöntem kullanılarak ele alınmıştır.

ARAL (1999) “Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi” adlı çalışmasında sanat eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılık boyutunda sanat eğitimi alıp almamasının, çeşitli değişkenlere göre incelemesini betimsel (Survey) yöntemi kullanarak açıklamıştır.

GÖĞÜŞ (1999) “ Edwin E. GORDON’un İleri Yaşlar İçin Müziksel İşitme Testi üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında tarihsel ve betimsel yöntem kullanılmıştır.

SEVER (1999) “Sanatsal Etkinlikleri Yerinde İzleme Sıklığı İle Okuduğunu Anlama Becerisi Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında öğrencilerin sanatsal etkinlikleri yerinde izleme sıklığı ile okuduğunu anlama beceri düzeyleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığını saptamak amacıyla “ilişkisel tarama modeli” ne göre tarihi ve betimsel yöntemleri kullanmıştır.

DEMİRBATIR (1999) “Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Viyolonsel Eğitiminin Genel Durumu” adlı çalışmasında Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde viyolonsel eğitiminin genel durumunu saptamaya yönelik olarak, betimsel araştırma yöntemi ile mevcut durum ve özellikleri aynen yansıtmaya çalışmıştır.

DEMİRBATIR (1999) “Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü 1995-1996 öğretim Yılı Giriş Yetenek Sınavına Katılan Öğrenci Adaylarının Başlıca Özellik Ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında aday öğrencilerin belli özelliklerini tanıma, bölüm, hazırlık kursları ve sınav sistemi ile ilgili görüşlerini ortaya koymak amacı ile betimleme (Survey) yöntemi kullanmıştır.

DİRİK (1999) “Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Programlarının Öğretmenlik Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmasında öğretmen tutumlarını betimlemeye yönelik genel tarama modeli kullanılmıştır.

USLU (1999) “Müziğin Yaşamımızdaki Yeri ve Önemi” adlı çalışmasında müziğin tanımı, içeriği, işlevleri gibi konuları tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanarak açıklamıştır.

AKKAŞ (1999) “Müzik ve Müziğin Eğitimdeki Yeri ve Önemi” adlı çalışmasında “Müzik” kavramının kökeni, “Müzik Eğitiminin” kapsamı ve eğitimin evreleri konularını tarihsel (literatür tarama) yöntem kullanarak incelemiştir.

SAN (1999) “Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler” adlı çalışmasında sanat eğitiminde yeni yaklaşımlar, sanat eğitimi-öğretimi ölçümleri (standartları), okullarda proje çalışmaları konuları betimsel yöntem kullanılarak açıklanmıştır.

PEKMEZCİ (1999) “ Nitelikli İnsan Eğitimi-Sanat Eğitimi” adlı çalışmasında; insan eğitimi, sanat ve eğitimde sanatın yeri konularını tarihsel (literatür tarama) yöntem kullanılarak açıklamıştır.

İNCE (2000) “ Sanatta Eğitim Sorunu ve Sanat Eğitimi İlişkisi” adlı çalışmasında sanattaki genel özelliklerin insan yaşamının geliştirilmesi anlayışının benimsendiği çağdaş eğitim ortamlarında, sanatın ve teknolojinin bir araya getirilmesinde estetik değerlerin rolüne değinmiştir. Yöntem olarak tarihsel (literatür tarama) ve betimsel yöntemi kullanmıştır.

KÖKSAL (2000) “Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında Müzik eğitimi alan ve almayan ergenlerin Empatik becerileri ve uyum düzeylerinde cinsiyet ve sınıf düzeyi

değişkenlerinin farklılığa neden olup olmadığının belirlenmesini betimsel (Survey) yöntemi kullanarak ele almıştır.

UÇAN (2000) “ Müzik Eğitiminde Hedeflerin ve Hedef Davranışların Sınıflandırılması” adlı çalışmasında müzik eğitimsel hedefler ve hedef davranışlar, sınıflamalar ve modeller, tarihi ve betimsel yöntemlerle açıklamıştır.

KURTULUŞ (2001) “ İlköğretim I. Kademedeki Sanat Eğitiminin Önemi” adlı çalışmasında sanat eğitiminin önemi ve alan öğretmenlerinin bu derslere girmelerinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Yöntem olarak tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanılmıştır.

YILDIZ (2002) “ Müzik Eğitimi Anasana Dalına Yetenek Sınavı İle Alınan Öğrencilerin Giriş Nitelikleri ile Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Başarılarının Öğrenme Düzeyini Yordama Gücü” adlı çalışmasında betimsel yöntem kullanılmıştır.

KATIRANCI (2003) “Sanat Eğitimi Nasıl Olmalıdır?” adlı çalışmasında sanat eğitimi nasıl olmalıdır? sorusu ile geçmişten günümüze kadar kullanılan, günümüzde tercih edilen ve olması düşünülen ideal yöntemler saptanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada; “ Sanat Eğitiminde Hangi Yöntemler Kullanılmalıdır?” konusu kaynak tarama modelinin yanı sıra, günümüz sanat eğitiminde uygulanan yöntemlerin ve sanat eğitiminde olması gereken ideal yöntemin tespitinde görüşme yöntemi kullanılmıştır.

DEMİR (2004) “Sanat ve Düşünme Şekilleri” adlı çalışmasında sanatsal düşünme ile ilgili kuramsal yaklaşımları, yaratıcı düşünme şekillerini tarihsel yöntem (literatür tarama) kullanarak ele almıştır.

KATIRANCI (2004) “İlköğretim Öğrencilerinin Sanatsal Yönelimlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında tarihsel yöntem ve nitel araştırma yöntemlerinden olan “durum çalışması” (örnek olay deseni) kullanılmıştır.

KUMRAL (2004) “Güzel Sanatlar Eğitiminde Kuram” adlı çalışmasında tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanarak sanat eğitimi ve kuramları ele alınmıştır.

ŞEN (2004) “Bir Eğitim Alanı Olarak Müzik” adlı çalışmasında eğitim ve müzik ilişkisini, kulak, ses ve çalgı eğitimi konularını tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanarak açıklamıştır.

AKGÜL (2004) “ Yaratıcı Müziksel Düşünme” adlı çalışmasında müzikte yaratıcı düşünebilme yeteneğini ortaya çıkarma ve geliştirmede öğretmenin önemli bir rol oynadığını tarihsel yöntem kullanarak açıklamıştır.

ALAKUŞ (2004) “Çocuğun Sanatsal Gelişim Süreci” adlı çalışmasında tarihsel yöntem (literatür tarama) kullanarak sanatsal gelişim evreleri, sanatsal yönelimler gibi konuları ele almıştır.

AYAYDIN (2004) “Çoklu Zeka Kuramında Sanat Eğitimi Yaklaşımı” adlı çalışmasında; çoklu zeka kuramının sanat eğitimine getirdiği yenilikleri

ortaya koyarak, sanat eğitime yaklaşımı tanıtmak değerlendirmek amacı ile tarihsel (literatür tarama) yöntemi kullanmıştır.

V. Sonuç

Sanat eğitimi alanında yapılan bilimsel çalışmalar; doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, makaleler incelendiğinde çalışmaların bir çoğunda tarihsel yöntemin yani literatür tarama yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Araştırma içeriğinde de belirtildiği gibi bu yöntem her araştırmacının kullandığı bir yöntemdir ve yeni bilgilere ulaşabilmek için önceden araştırılan konuların ve sonuçlarının bilinmesi gereğini ortaya koymuştur.

Yine incelenen çalışmalara bakıldığında sanat eğitimi alanında ikinci sırada tercih edilen yöntem betimsel (Survey) yöntemlerdir. Uygulanan anketler, yapılan gözlemler, görüşmeler (mülakat) bu alanda da tercih edilmektedir. Çalgı eğitimi, deneme yetenek testleri, kişisel özellikler, bireysel farklılıklar gibi konulara bu yöntem kullanılarak değinilmiştir.

Sanat eğitimi alanında en az kullanıldığı görülen yöntem deneysel yöntemdir. Deneysel yöntemin daha çok tıp alanında, fen bilimleri alanında kullanıldığı görülmektedir. Zaman bakımından uzun bir süreç gerektirmesi, uygun ortamın, koşulların hazırlanmasındaki zorluklar nedeniyle bu alanda çok kullanılan bir yöntem olmadığı söylenebilir. Sanat eğitimi çalışmaları, araştırmaları pek çok yönden eğitim araştırmalarına benzemektedir. Eğitimin bir dalı olan sanat eğitimi insan ögesi ile bağlantılı olduğundan, insan davranışlarını incelemede deneysel yöntemin çeşitli zorluklar içerdiği düşünüldüğünde, bu yöntemin az kullanılmasının nedeni anlaşılmaktadır.

Kullanılan yöntem ne olursa olsun bilimsel çalışmalarda tarafsızlık, orijinallik gibi belirli kurallar terk edilmemelidir. Seçilen örneklem ne kadar geniş olursa ulaşılan bilginin doğruluk derecesi artacaktır.

Çalışma içeriğinde belirtildiği gibi hiçbir yöntemin birbirinden üstün olması diye bir şey yoktur. Araştırmalarda birden fazla yöntemin kullanılması onu bilimselliğe bir adım daha yaklaştırmaktadır.

Abstract : Art is one of the indispensable elements of human life. Man has the ability and freedom to express his thoughts, feelings, desires and ambitions through voices, sounds, lines and movements in a way he likes to.

Art training is necessary for man to love, understand, recognize and enjoy the life itself. The studies in field of art training have been growing in number thanks to the increase in the number of those are specialized in this field. The true knowledge, which is the desired target of all, has to be obtained with consideration to the scientific principles.

Since the art training takes as its subject the men as an individual or a society, it would not be right to separate the studies done in the field from the researches in field of education. Therefore, it is essential to follow and use the scientific research methods in field of art training rightly and consciously. The present study, therefore, deals with the scientific research methods currently used in art training.

In the study, the concepts of art and science have been related; the influence of the scientific studies on art, the research approaches and scientific research methods used in the training researches have all been explained through a historical method (literature review).

Key Words: Art training, Science, Research, Method, Scientific Research Methods.

Kaynakça

Sürelî Yayınlar:

- Akgül, Münire (2004). *Yaratıcı Müziksel Düşünme, Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Kış 2004, Yıl: 4, Sayı: 14, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Akkaş, Salih (1999). *Müzik ve Müziğin Eğitimdeki Yeri ve Önemi, Çağdaş Eğitim Dergisi*, sayı: 257, Tek Işık Yayıncılık, Eylül, Ankara.
- Alakuş, Ali Osman (2004). *Çocuğun Sanatsal Gelişim Süreci, Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 14, Kış, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Aral, Nermin (1999). *Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 15, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Ayaydın, Abdullah (2004). *Çoklu Zeka Kuramında Sanat Eğitimi Yaklaşımı, Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 14, Kış, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Çubuk, Zeki (1999). *Keman eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, sayı: 1, Bursa.
- _____, (1999). *Müzik Neden Sevilir?, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, sayı: 1, Bursa.
- Demir, Hakan (2004). *Sanat ve Düşünme Şekilleri, Eğitim Araştırma Dergisi*, Kış 2004, Yıl: 4, Sayı: 14, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Demirbatır, Erol (1999). *Eğitim Fak. Müzik Eğitimi Bölümlerinde Viyolonsel Eğitiminin Genel Durumu, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, sayı: 1, Uludağ Üniv. Basımevi, Bursa.

- _____, (1999). *Uludağ Üniv., Eğitim Fak. Müzik Eğitimi Bölümü 1995-1996 Öğretim Yılı Giriş Yetenek Sınavına Katılan Öğrenci Adaylarının Başlıca Özellik ve Görüşlerinin değerlendirilmesi*, **Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, sayı: 1, Uludağ Üniv. Basımevi, Bursa.
- Dirik, M, Zahit (1999). *Eğitim Fak. Sanat Eğitimi Programlarının Öğretmenlik Tutumlarına Etkisi*, **Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, sayı: 1, Uludağ Üniv. Basımevi, Bursa.
- Göğüş, Gülay (1999). *Müzik Yeteneğinin Tanımı, Ölçümü ve Deneme Yetenek Testi*, **Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, sayı: 1, Bursa.
- _____, (1999). *Edwin E. GORDON' un İleri Yaşlar İçin Müziksel İşitme Testi Üzerine Bir İnceleme*, **Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, sayı: 1, Bursa.
- İnce, Metin (2000). *Sanatta Eğitim Sorunu ve Sanat Eğitim İlişkisi*, **Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 2, Anadolu Üniv. Basımevi., Güz, Eskişehir.
- Katırcı, Meltem Demirci (2003). *Sanat Eğitimi Nasıl Olmalıdır*, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 16, Güz Sayısı, Ankara.
- _____, Meltem Demirci (2004). *İlköğretim Öğrencilerinin sanatsal Yönelimlerinin Belirlenmesi*, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Kış 2004, Yıl: 4, Sayı: 14, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Köksal, Ayşe (2000). *Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin empatik Becerilerini ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*, **Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 18, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Kumral, Çiçek (2004). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Kuram*, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 4, Sayı: 14, Kış, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kurtuluş, Yıldız (2001). *İlköğretim I. Kademe Sanat Eğitiminin Önemi*, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 279, Eylül, Tek Işık Yayıncılık, Ankara.
- Şen, Ülkü Sevim (2004). *Bir Eğitim Alanı Olarak Müzik*, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Kış 2004, Yıl: 4, Sayı: 14, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şentürk, Nezihe (1993). *Müzik Türlerinin Geleceğinde Türkiye'de Okul Müziğinin Bugünü ve Yarını*, **Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, Gazi Üniv. Eğitim Fak. Yayınları, Ankara.
- Tanrıverdi, Ayfer (1994). *Müzik Eğitiminde Yaylı Çalgıların Yeri ve Önemi*, **Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, Gazi Üniv. Eğitim Fak. Yayınları, Ankara.
- Uçan, Ali ve Özgül, İlhan (1998). *Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümleri Öğrencilerinin Müzik I-II Derslerine Müziksel Giriş Düzeyleri*, **Gazi Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 6, Bizim Büro Basımevi, Ankara.

- Uçan, Ali (1993). *Genel Müzik Eğitiminde ve Genel Müzik Eğitimcisi Yetiştirmede Müzik Türlerinin Yeri*, **Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, Gazi Üniv. Eğitim Fak. Yayınları, Ankara.
- _____, (2000). *Müzik Eğitiminde Hedeflerin ve Hedef Davranışların Sınıflandırılması*, **Süleyman Demirel Üniversitesi., Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, sayı: 1, Mayıs, Süleyman Demirel Üniv. Basımevi, Burdur.
- Uslu, Mustafa (1999). *Müziğin Yaşamımızdaki Yeri ve Önemi*, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Ocak1999, sayı: 250, Tek Işık Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, Gökay (2002). “*Müzik Eğitimi Anasanat Dalına Yetenek Sınavı İle Alınan Öğrencilerin Giriş Nitelikleri İle Öğretme- Öğrenme Sürecindeki Başarılarının Öğrenme Düzeyini Yordama Gücü*”, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Nisan 2002, sayı: 7, Yıl: 2, Anı Yayıncılık, Ankara.

Bildiriler:

- İlhan, Ayşe Çakır (1999). “*1980 Sonrası Sanat Eğitimi Üzerine Yapılan Kuramsal Çalışmalar*”, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, 3. , Anadolu Üniv. Basımevi, Eskişehir.
- Pekmezci, Hasan (2001). *Nitelikli İnsan Eğitimi-Sanat Eğitimi*, 21. yy. Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara.
- San, İnci (1999). *Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler*, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 3, Anadolu Üniv. Basımevi, Eskişehir.
- Sever, Sedat (1999). *Sanatsal Etkinlikleri Yerinde İzleme Sıklığı İle Okuduğunu Anlama Becerisi Arasındaki İlişki*, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 3, Anadolu Üniv. Basımevi, Eskişehir.

Kitaplar:

- Arıkan, Rauf (1995). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma*, Tutibay Ltd. Şti., Ankara.
- Aslantürk, Zeki (1999). *Araştırma Metot ve Teknikleri*, Emre Matbaası, İstanbul.
- Aziz, Aysel (1994). *Araştırma Yöntemleri-Teknikleri ve İletişim*, Turhan Kitabevi, Basın Yayın Ltd. Şti., Ankara.
- Balcı, Ali (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Çepni, Salih (2001). *Araştırma ve Proje çalışmalarına Giriş*, Erol Ofset, Trabzon.
- Doğan, İsmail (1998). *Sosyolojik Kavramlar ve Sorunlar*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Ekiz, Durmuş (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*, Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri, Anı Yayıncılık, Ankara.

- Ersoy, Ayla (1995). Sanat Kavramlarına Giriş, Yorum Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Gökaydın, Nevide (1998). Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Kaptan, Saim (1991). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Tekışık, Web Ofset, Ankara.
- Kaygısız, Mehmet (1999). Müzik Tarihi, Sistem Ofset, İstanbul.
- Rummel, J. Francis, (Çev.Rezan Taşçıoğlu) (1968). Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara.
- Seyidoğlu, Halil (1997). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı, Güzem Yayınları, No:13, 7. Baskı, İstanbul.
- Şimşek, Hasan ve Yıldırım, Ali (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Türkdoğan, Orhan (2000). Bilimsel Araştırma Metodolojisi, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Uçan, Ali (1996). İnsan ve Müzik- İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, Cemal (2000). Bilim Felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- _____, (1987). Eğitim Felsefesi, Anadolu Üniv., Yayınları, No: 184, Ankara.

Tezler:

- AKAN, Latif (1997). 1940-1970 Dönemi Toplumsal Temalar Açısından Türk Resmî, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Akbulut, Efe (1996). Keman Öğretim Programında Ön Görülen Temel Hedeflerin Gerçekleşme Durumu, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Aksu, Cahit (1998). Mehter Müziği Repertuarında Form, Makam, Dizi ve Usullerin İncelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Alakuş, Ali Osman (1997). Kaligrafinin Modern Türk Resmine Etkisi Sürecinde Erol Akyavaş, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Albayraktar, Nilüfer Ayça (1999). Metal Gravür Sanatında Çizgi-Doku-Yüzey Etkileşimine Plastik Çözümleme açısından Yaklaşım, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Erzurum.
- Becerik, Gülgün (1997). Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Anaçalgı Dersine İlişkin Başarıları İle Öğretim Elemanları Öğrenci Görüşlerinden Hareketle Anaçalgı Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

- Karahan, Can (1996). Bağlama Müziğine İlişkin Eserlerin Seslendiriliş Biçimi İle Yazılışı Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi, Sınanması, Değerlendirilmesi, Gazi Üniv., Fen Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- _____, (2002). Türk Halk Müziğinde Çok Sesli Unsurlar, Gazi Üniv., Fen Bil. Enst., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Karahan, Çağatay (2003). Pop-Art'ta "Nesne"nin Bir Gösterge Olarak Kullanımı, Dokuz Eylül Üniv., Güzel Sanatlar Enst. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Kılıç, Osman (2000). Eski Türk Resminde Mekan-Yüzey Sorunu ve Dinçer Erimez, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Koçer, Funda (1998). Türk Çini Sanatında Kütahya'nın Önemi ve Bugünkü Durumu, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Saraç, A. Gürsan (1996). Türkiye'de Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Çalgı Eğitiminin Bir Boyutu Olarak Viyolonsel Öğretim Programlarında Belirlenen Devinişsel Hedefler ve Hedef Davranışların Gerçekleşme Dereceleri, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Şen, Ülkü Sevim (2002). Güzel Sanatlar Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Şen, Yavuz (1998). Azerbaycan Halk Müziği'nin Yedi Ana Makamı Üzerinde Bir İnceleme, Karadeniz Teknik Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Oker, Okan (1999). Video-Clipte Fotoğraf Kullanımı, Atatürk Üniv., Sosyal Bil. Enst., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Yener, Serhat (2004). Bilgisayar Destekli Analiz Yoluyla Geleneksel Türk Sanat Müziği Hicaz Taksimlerinde Kalıplaşmış Ezgilerin Araştırılması, Gazi Üniv. Eğitim Bilimleri Enst., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.